

vlaams netwerk
van verenigingen
waar armen
het woord
nemen

Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen vzw
Aromagebouw / Vooruitgangstraat 323 bus 6 (3de verdieping) / 1030 Brussel /
tel. 02-204 06 50 / fax : 02-204 06 59
info@vlaams-netwerk-armoede.be / <http://www.vlaams-netwerk-armoede.be>

Een 'non take-up cel' voor OCMW Gent ?!

Vorige week lazen we in De Standaard dat volgens een studie van de Leuvense economen Erik Schokkaert en Nicolas Bouckaert blijkt dat 'het zou kunnen dat de helft van degenen die er recht op hebben, het leefloon niet krijgen'. Daarnaast zou een kwart van degenen die het krijgen, er geen recht op hebben. Tot slot vernemen we via de media dat het OCMW van Gent een fraudecel opricht om misbruik aan te pakken.

De vaststelling -ook al zijn de cijfers nog niet precies- van deze gigantische non take-up, is erg zorgwekkend: het leefloon is immers het laatste en enige vangnet waar mensen die uit andere mazen van het net vallen, een beroep op kunnen doen. Redenen die aangegeven worden zijn niet weten dat men er recht op heeft, niet durven naar het OCMW stappen... Dit zijn redenen die wij ook geregeld horen van mensen in armoede die in de verenigingen waar armen het woord nemen actief zijn.

Eén van de oorzaken om naar het OCMW te stappen, is dat het OCMW niet steeds gezien wordt als een partner, die mensen helpt in hun strijd om uit armoede te geraken, maar soms eerder als een controlerende instantie, die soms weinig begrip heeft voor de individuele situatie en keuzes van mensen. Een vertrouwensrelatie is er dan niet altijd, waardoor mensen angst hebben om teveel te vertellen, hun hele situatie (die vaak erg complex is) uit de doeken te doen. Waar OCMW's successen boeken in de armoedebestrijding, is dat vaak in de gevallen waar die vertrouwensrelatie er wél is, en waar de sociaal assistent samen met de cliënt keuzes maakt, stappen zet richting betere huisvesting, gezondheidszorg, schuldbemiddeling, werk...

Het belang van een laatste vangnet is onlosmakelijk verbonden met mensenrechten: iedere mens heeft het recht om menswaardig te leven. Een minimum aan inkomen vormt hier een onderdeel van. Dit recht zou op zich moeten staan, onvoorwaardelijk. We stellen vast dat dit recht (op een menswaardig leven) meer en meer onder druk komt te staan: je hebt het recht op een leefloon als je dit doet, als je dat doet, als je op die manier meewerkt, anders... Dit voorwaardelijk maken van rechten vergroot de

angst voor het OCMW als controlecentrum, en de overtuiging van mensen in armoede dat ze of best uit de buurt kunnen blijven, of als ze toch niet anders kunnen, best 'zo weinig mogelijk kunnen vertellen', zodat dit niet tegen hen gebruikt kan worden.

Het is dan ook erg jammer dat het OCMW van Gent nu een dergelijk signaal geeft, door deze fraudecel op te richten: hierdoor wordt eenzijdig de nadruk gelegd op gevallen van misbruik, onwil, fraude... Dit komt het opbouwen van een vertrouwensrelatie niet ten goede.

Moet fraude dan niet aangepakt worden? Absoluut wel, maar hierbij toch twee kanttekeningen: uitgaan van vermoedelijke fraude is geen goed vertrekpunt om een vertrouwensrelatie op te bouwen én de sociale fraude moet in zijn context bekeken worden. Allereerst toont het onderzoek van de Leuvense economen aan dat het aandeel van mensen die ondanks recht op leefloon er géén beroep op doen, een stuk groter of zelfs dubbel zo groot is, dan wie er wel beroep op doet en geen recht op heeft. Is het dan niet prioritair om proactief op zoek te gaan naar wie dit recht niet opneemt? (En een grote kans loopt om in extreme armoede, dakloosheid en andere schrijnende situaties terecht te komen). Een non take-up cel zou dan ook een goede maatregel zijn voor alle OCMW's. Het is tekenend en treffend dat uit een dergelijke dubbele vaststelling enkel tot fraudebestrijding wordt overgegaan. Daarnaast dient ook opgemerkt dat 'fraude' en 'zwartwerk' wel heel verschillende gezichten hebben. Als het gaat om mensen die een volwaardig inkomen hebben uit arbeid of andere uitkeringen, en daarnaast een beroep doen op leefloon, dan moet dit natuurlijk aangepakt worden. Een deel zou al kunnen ontdekt worden door databanken degelijk aan elkaar te linken, een aantal gegevens zijn vandaag reeds gelinkt én beschikbaar. Als het echter gaat om mensen die, om met hun gezin te overleven moeten bijverdienen, is dit een heel ander verhaal. Het leefloon ligt in België nog steeds onder de armoedegrens, een grens die zelf al te laag is om in onze samenleving echt waardig te kunnen leven. Deze kennis wordt ondertussen door iedereen, middenveld, academici en beleid gedeeld. Het niet verhogen van het leefloon is dan ook een mensenrechtenschending. Kortom, de oprichting van een non-take-up-cel en het realiseren van een menswaardig leefloon zijn wat ons betreft minstens even grote prioriteiten als fraudebestrijding

Uit armoede geraken, dat lukt voor veel mensen niet van vandaag op morgen, dat lukt niet door zomaar aan het werk te gaan, zeker niet als het geen duurzame kwaliteitsvolle tewerkstelling betreft. Armoede is immers meer dan een gebrek aan inkomen, het is een complexe problematiek die zich manifesteert in verschillende levensdomeinen zoals gezondheid, huisvesting, onderwijs... 'Snelwerkbemiddeling' gaat aan deze realiteit voorbij.

Mensen in armoede hebben nood aan een traject dat hen in staat stelt talenten te ontdekken, competenties te versterken, zelfvertrouwen op te bouwen... maar tegelijkertijd aandacht heeft voor welzijnsaspecten zoals 'schulden', huisvestingsproblemen... Mensen daarentegen verplichten tot aannemen van vluchtige interimjobs, die vaak weinig betaald en weinig interessant zijn en zelden een opstap betekenen naar een vaste kwalitatieve betrekking, biedt dan ook weinig perspectief voor mensen in armoede. Tewerkstelling in dit soort jobs, zal geen hefboom zijn om uit de armoede te geraken. Sterker nog, het zal alleen maar de onzekerheid, instabiliteit en onvoorspelbaarheid van een leven in armoede vergroten. Het lijkt ons niet de taak van het OCMW mensen te activeren tot werkende armen, maar het vrijwaren en garanderen van een menswaardig bestaan, en hen ondersteunen in de stappen die ze zetten naar sociale inclusie en actieve participatie aan de samenleving.